

Podoba svetega

Špansko sakralno kiparstvo od 14. do 18. stoletja na ogled v Narodni galeriji

»Krščanska ikonografija je nepogrešljiva dediščina in tisti temelj, ki nam omogoča lažje razumevanje skupne kulture. Na ogled so religiozne podobe, ki vabijo k molitvi. Koža se mi naježi, ko pomislim, koliko molitev, prošenj in zahval je bilo položenih k tem svetim podobam kot posrednikom k Bogu.« je na predstavitvi razstave Podobe svetega v Narodni galeriji dejala španska veleposlanica Anunciada Fernandez de Cordova.

Iz španskega Narodnega muzeja kiparstva v Valladolidu, v srcu Kastilije, ki je bil dobri dve stoletji španska prestolnica in zbirališče najboljših svetovnih umetnikov, so v Ljubljano pripeljali 23 izvornih kipov, večinoma izrezljanih iz polihromovega lesa. Muzej je kipe dobil v glavnem iz španskih samostanov, ki so bili v 19. stoletju nacionalizirani – tako so kipi izdelani za vdolavo v oltar ali za steno kapel in cerkva, njihova zadnja stran je pogosto gola, neobdelana, skrita, kar je pomenilo tudi poseben izziv postavljavcem ljubljanske razstave. »Teatralna zasnova razstave, ki doseže, da figure spregovorijo med seboj, poudarja dramatičnost in nakazuje dialoški, če že ne kar osebni odnos med deli, ki se – 'sneti' z zidov ali oltarjev – zdijo, kakor bi hlepela po interakciji, druga z drugim in z občinstvom. Kipi spregovorijo, izzivajo domišljijo obiskovalca in sežejo onkraj meja golega estetskega opazovanja, saj obiskovalca neizbežno ganejo,« je dejala direktorica Narodne galerije Barbara Jaki.

Triindvajset del obiskovalca razstave popelje skozi razvojni lok španske kiparske umetnosti:

skozi različne šole in sloge in v družbi največjih španskih ustvarjalcev. Od *sv. Janeza Evangelista* (prva polovica 14. stoletja) neznanega kastiljskega mojstra iz delavnice blizu Palencie do *sv. Marije Egiptovske* (druga tretjina 18. stoletja) kiparja Luisa Salvadorja Carmona. Med drugim se sprehodimo mimo del z veličastnega glavnega oltarja iz samostana San Benito el Real (1526–1532): na ogled je postavljenih pet kipov Alonsa Berrugueteja, enega ključnih predstavnikov španskega kiparstva, ki je po bivanju v Italiji v svojo dejavnost vnesel zapuščino italijanske renesanse in razvil svojstven »berruguetejevski« slog. Iz časa največjega razcveta španskega nabožnega kiparstva – Španci slednjega označujejo z izrazom *imagineria* – so iz valladolidskih samostanov, benediktinskega in dominikanskega San Pablo, iz samostanov trinitark in karmeličank, na ogled kip *Vera* kiparja G. Fernandez, *Pietà* Pedra Cuadra, *Križani* Juana de Juniya, *Pietà* Mojstra iz Toleda, kip *sv. Frančiška Asiškega* F. Salzilla, če naštejemo le nekatere.

Kako pomembno mesto imajo kipi za špansko kulturno dediščino, govori tudi dolg prispevek v osrednjih poročilih španske nacionalne televizije pred prevozom umetnin v Slovenijo o tem, kako varno bo poskrbljeno za premostitev kipov in kakšno mesto bodo dobili v slovenski prestolnici.

Razstava je nastala na pobudo španskega veleposlanstva in Narodne galerije, na ogled bo do januarja 2013 ■

K. H.

23 sakralnih kipov, večinoma izrezljanih iz polihromovega lesa, je valladolidski muzej dobil iz kapel in cerkva nacionaliziranih španskih samostanov. Foto: Tatjana Splichal

Alonso Berruguete (1489–1561)
Sv. Janez Krstnik
Kip iz kapele z glavnega oltarja samostana San Benito el Real

Francisco Salzillo (1707–1783)
Sv. Frančišek Asiški
Iz samostana San Diego, Murcia

Nikolaj je šopek različnih posameznikov

Eden najuspešnejših slovenskih zborov, sv. Nikolaj iz Litije, praznuje 15-letnico

Helena Fojkar Zupančič je že pri 15-ih letih pričela voditi otroški zbor v domači župniji sv. Nikolaja v Litiji. Zborovsko petje jo je že od nekdaj navduševalo. »Pred seboj imaš skupino ljudi, ki morajo med seboj sodelovati, da je rezultat res dober. Ne gre samo za to, da pevci sodelujejo z dirigentom, ampak mora biti tudi njihovo medsebojno sodelovanje na zelo visoki ravni, šele potem lahko neka umetnina zares zaživi in pride naprej do poslušalcev,« pravi Fojkar Zupančičeva, ki v oktobru ob 15-letnici zboru sv. Nikolaja pripravlja dva koncerta.

Gospa Fojkar Zupančič, je kakšen pevec, ki v zboru prepeva že vseh petnajst let?

Kar nekaj pevcev je takih.

Zbor sv. Nikolaja je nastal in deluje kot župnijski zbor. Kakšni so bili začetki?

V župniji Litija je že prej obstajal župnijski mešani zbor, ki ga je vodil moj oče Ivan Fojkar. Takrat je bil ta zbor v dozorelem obdobju. Veliko ljudi je iz zboru odšlo, nekateri so umrli ... V tistem času sva z možem vodila skavtsko skupino in pri skavtih smo seveda tudi veliko peli. Pevskega potenciala je bilo ogromno in peli smo tudi večglasno. Zrasla je želja, da bi petje in vaje oblikovali bolj resno, zato sem spodbudila mlade, da bi prišli v cerkveni zbor, oče pa mi je v tistem času preprosto prepustil dirigentsko palico. Petnajst let štejemo od takrat, ko smo imeli prvi nastop kot »ta novi zbor« sv. Nikolaja. Z leti trdega dela so prišli uspehi, vsak dosežek je bil temelj za naslednji cilj. Vsak dosežen cilj je postal korak na poti. Prihajali so novi mladi, potem tudi pevci iz bolj oddaljenih krajev in šli smo samo še naprej.

Kakšno je življenje v zboru?

Dinamično! Vaje so niz zelo močne koncentracije in zelo prijetne sprostitve, veliko je tudi smeha.

Življenje v našem zboru je zanimivo tudi zaradi velikega starostnega razpona in razlik v poklicni strukturi. Od tistih najbolj preprostih ljudi do profesorjev, doktorjev, tu so še dijaki, študentje. To je pestra paleta ljudi, razmišljanj, navad ... Nikolaj je poseben šopek zelo različnih posameznikov, ki se v zboru povezujejo v lepo, živopisno celoto. Prepevanje s toliko različnimi ljudmi, značaji, poklici – gre za medsebojno brušenje, to je prava šola za življenje.

Ali to, da gre v osnovi za župnijski zbor, vpliva na repertoar?

Da smo župnijski zbor, je blagoslov. So pa kdaj tudi bremena. Za zbor, ki se je že mednarodno uveljavil in se na tekmovanjih visoko uvršča, je naporno poleg koncertnega repertoarja slediti še

Helena Fojkar Zupančič vodi zbor sv. Nikolaja že 15 let.

cerkvenemu letu in biti dovolj navzoč tudi v domači župniji. Redno pojemo vsako tretjo nedeljo pri maši in se menjujemo z drugima dvema župnijskima zboroma, z mladinskim in otroškim. Prepevamo pa tudi pri vseh pomembnih slavnih cerkvenega leta.

Kdo danes poje v Zboru sv. Nikolaja? Ali so to šolani pevci?

Večina pevcev je pravzaprav prišla iz nič. Mnogi sploh niso še nikoli peli v zboru, mnogi so se celo prvič resno srečali z notami. Pevci se v glavnem vzgajajo v tem zboru. Zanimivo pa je,

Ob 15-letnici se je zbor sv. Nikolaja že predstavil v Litiji, 24. oktobra bodo koncert ponovili v cerkvi sv. Jakoba v Ljubljani.

da je v zadnjem času prišlo v zbor kar nekaj profesionalnih glasbenikov z različnih področij: komponist, učitelj violine, učitelj klavirja, učitelj teorije, učitelj glasbene vzgoje ... Ti se s svojim znanjem o glasbi ravno tako vpnejo v zbor in so enakovredni člani te skupine, kot tisti, ki so v bistvu popolni amaterji. Profesionalnega pevca nimamo nobenega.

Ko se ozirate na teh 15 let, na kaj ste najbolj ponosni?

Vesela sem vseh tistih 150 ljudi, s katerimi sem preživela skupaj del zborovskega življenja, vesela sem vseh dobrih nastopov in koncertov. Nekaj je bilo res zelo posebnih. Ponosna sem tudi na našo prvo zgoščenko Božična luč, ki je najbolj zaokrožila med ljudmi in marsikomu polepšala božične praznike. Posebno je bilo tudi leto 2003, ko smo šli sploh prvič na državno tekmovanje v Mariboru. In smo šli res brez pričakovanj. Bili smo zlati in smo prejeli še tri posebne nagrade. Zelo posebna pa so tudi prijateljstva, ki so se v teh letih stkala med pevci, iz nekaterih celo nekaj zakonskih zvez.

Kaj zbor pripravlja v okviru praznovanja 15-letnice?

Pripravili smo dva koncerta. Prvi, 13. oktobra, v Litiji je za nami, drugega pripravljamo v Ljubljani 24. oktobra ob 19.30, pri sv. Jakobu. Ko smo iskali vsebinsko nit oziroma smo se spraševali, kaj želimo ob 15-letnici pokazati, smo videli, koliko je nekdanjih pevcev, in se odločili, da naredimo nekaj skupaj z njimi. V prvem delu koncerta smo na-

stopili v sedanji zasedbi, z nekakšnim presekom skladb iz te sezone in s skladbami iz preteklih let, ki so najbolj zanimive oz. so nam dale nekaj posebnega. V drugem delu koncerta pa se nam je pridružilo še okoli 60 nekdanjih pevcev. Skupaj z njimi smo zapeli tri skladbe, ki jih pojemo vsako sezono. Na koncertih smo predstavili tudi tri novitete, ki so bile napisane posebej za naš zbor, dve od teh prav za to priložnost. To so skladbe Sedit angelus Ambroža Čopija, Dež Katarine Pustinek

DA SMO ŽUPNIJSKI ZBOR, JE BLAGOSLOV.

Rakar, in pa Ave maris stella, ki je delo skladatelja in našega pevca Črta Sojarja Voglarja. Podoben koncert bo v šentjakovski cerkvi.

Tudi v prihodnjih mesecih nas čakajo novi izjivi: decembra maša A Little Jazz Mass Boba Chille, ki jo bomo izvajali ob našem župnijskem slavu v nedeljo, 8. decembra, potem pa tradicionalni Nikolajevi božični koncerti ...

Imate po vseh teh letih pred nastopi še vedno tremo?

Jaz skoraj vedno. Tik preden gremo na oder, se s pevci vedno za trenutek ustavimo, molimo, se priporočimo sv. Ceciliji, vsem našim svetnikom in svetnicam, in takrat pride kot po milosti mir. Na odru sem običajno mirna. Takrat se res ukvarjam samo še s tistim, zaradi česar smo tam. ■

JERICA JERMAN